

EU DOG & CAT
ALLIANCE

Skrb za dobrobit psov in mačk vključenih v komercialne dejavnosti:

pregled zakonodaje v državah članicah EU

Kazalo

Povzetek	1
Uvod	4
Državna zakonodaja držav članic	6
Slovenija	6
Identifikacija in registracija	6
Vzreja psov in mačk	6
Prodaja psov in mačk	8
Kirurško pohabljanje iz estetskih razlogov	9
Spletne povezave do zakonodaje	9
Zaključki	11
Obvezna identifikacija in registracija	11
Vzreja	11
Prodaja	12
Kirurško pohabljanje (iz estetskih razlogov)	13
Zaključek	13
Priporočila	14

Povzetek

Leta 2014 ustanovljena zveza EU Dog &CatAlliance (Zveza EU za pse in mačke) povezuje evropske organizacije za zaščito psov in mačk. Zveza poziva Evropsko unijo k izboljšanju razmer za pse in mačke.

Trenutno v EU ni zakonodaje, ki bi urejala predpise za pse in mačke, vključene v komercialne dejavnosti, razen nekaterih pravil glede prevoza in zdravstvenih zahtev pri premikih čez meje. Tako mora vsaka država članica sama sprejeti ustrezne predpise, ki ščitijo pse in mačke v komercialnih dejavnostih. Zakonodaje se lahko med državami precej razlikujejo. Nekatere so na tem področju striktne, medtem ko druge niso. Trenutne razmere predstavljajo grožnjo ne le za zdravje in dobro počutje živali, temveč tudi za zdravje ljudi, varstvo potrošnikov in delovanje notranjega trga. Da bi ocenili vpliv državnih zakonodaj, je EU Dog &CatAlliance pri vseh 28-ih državah članicah EU pridobila podatke o identifikaciji in registraciji, vzreji, prodaji in pohabljanju iz estetskih razlogov. Rezultati so povzeti v tem poročilu.

Rezultati

Obvezna identifikacija in registracija psov sta trenutno prisotni v 19-ih državah članicah. Do leta 2016, ko bosta sprejeti tudi na Irskem, v Litvi, Latviji in v delih Združenega kraljestva, se bo to število povečalo na 23. Čeprav velik del članic uporablja državne podatkovne baze registriranih psov, večina teh baz ni povezanih s podatkovno bazo EU, kar onemogoča popolno sledljivost pri premikih psov čez meje EU. Le dve državi članici odredjata obvezno identifikacijo in registracijo mačk, medtem ko v treh članicah to velja le za določene regije.

Za **komercialno vzrejo** je v večini držav članic potrebna registracija in/ali licenca, vendar se sama definicija "komercialne vzreje" razlikuje od države do države. Tudi pogoji, ki jih morajo upoštevati vzreditelji, se med državami kar precej razlikujejo:

- inšpekcijski pregled vzrejališča pred začetkom vzreje je obvezen v samo 12-ih državah članicah;
- državne podatkovne baze licenciranih/registriranih vzrediteljev uporablja le 8 držav članic;
- le 6 držav članic je sprejelo predpise za socializacijo pasjih in mačjih mladičev;
- v 15-ih članicah so sprejeti predpisi, ki preprečujejo selektivno vzrejo psov in mačk z genetskimi motnjami. Vendar tudi pri takšnih predpisih med državami obstajajo ogromne razlike, zaradi česar so standardi ponekod višji kot drugje.

Prodajalci psov in mačk morajo pridobiti licenco v večini držav članic, medtem ko se pogoji za vzreditelje med seboj kar precej razlikujejo:

- Prodaja psov in mačk v trgovinah s hišnimi ljubljenci je dovoljena v 20-ih državah članicah (v primeru samo prodaje mačk skupno v 21-ih);
- prodaja psov in mačk na tržnih prostorih je dovoljena v 15-ih državah članicah;
- minimalna starost psov pri prodaji ni predpisana z zakonom v 8-ih, v primeru mačk pa v 10-ih državah članicah. Kjer je predpisana, se za pasje mladiče giblje med sedmimi in osmimi tedni, za mačje pa med sedmimi in dvanajstimi tedni starosti.

V nekaterih državah članicah ni nikakršnega nadzora nad prodajo psov in mačk.

Pohabljanje iz estetskih razlogov (krajšanje uhljev/repov, odstranjevanje krempljev/glasilk) je prepovedano v večini držav članic, čeprav je krajšanje repov pri psih še zmeraj dovoljeno v štirih članicah, v devetih pa je izvzeto v določenih okoliščinah.

Zaključek

Rezultati potrjujejo, da so med državami precejšnje razlike in izpostavljajo, da je v državnih zakonodajah, ki bi naj ščitile pse in mačke v komercialnih dejavnostih, veliko pomanjkljivosti. Če EU ne bo sprejela zakonov za uskladitev vseh državnih zakonodaj, bo to verjetno imelo hude posledice ne le za dobrobit živali, temveč tudi na ključnih področjih pristojnosti EU: pri javnem zdravju, varstvu potrošnikov in delovanju notranjega trga. Glavne ugotovitve so povzete spodaj. Tiste, ki se navezujejo na področja pristojnosti EU, so v krepkem tisku.

- Ker ni sistema za identifikacijo in registracijo psov in mačk, ki bi bil dostopen po celi EU, je pri premikih živali čez meje na voljo premalo sledljivosti. To lahko ogrozi **zdravje ljudi** in živali v primeru izbruha bolezni, poleg tega pa negativno vpliva na **varstvo potrošnikov** kadar kupci ne vedo, od kod je določena žival prišla.
- Nizki standardi pri vzreji lahko povzročijo resne težave pri zdravju in počutju živali. **Varstvo potrošnikov** je ogroženo, kadar kupce doletijo nepričakovani in visoki veterinarski stroški. Neustrezna socializacija pasjih in mačjih mladičev lahko povzroči vedenjske motnje, ki so eden izmed najbolj pogostih razlogov za to, da se lastniki živalim odrečejo. Neenakovredni standardi za vzreditelje lahko vplivajo na same stroške vzreje, kar vpliva na konkurenčnost med državami članicami, poslabša **delovanje notranjega trga** in spodbuja nezakonito prodajo.
- Razlike med državnimi zakonodajami o prodaji psov in mačk lahko vodijo do resnih težav. Tam, kjer se mladiče prodaja v trgovinah s hišnimi živalmi, na tržnih prostorih, preko spleta ali preko nekoga, ki ni vzreditelj, lastniki pogosto ne dobijo informacij o tem, kje in kako je bil vzrejena njihova nova žival in kakšne izkušnje ima. To ogroža **varstvo potrošnikov**, saj v določenih primerih lastniki nezavedno kupijo živali, ki imajo ali pa še bodo razvile zdravstvene in/ali vedenjske motnje. To tudi vpliva na **delovanje notranjega trga**, saj so trgovci v določenih državah v konkurenčno slabšem položaju v primerjavi z drugimi državami.

Priporočila

EU Dog & Cat Alliance priporoča sprejetje EU zakonodaje, ki bo vključevala naslednje:

- Obvezno identifikacijo in registracijo psov in mačk v ustrezno podatkovno bazo, povezano z bazo Evropske unije.
- **Obvezno licenciranje za vzreditelje psov in mačk v EU ter usklajene standarde**, ki pokrivajo življenjske razmere psov in mačk, izobraževanje vzrediteljev, socializacijo pasjih in mačjih mladičev, ter preprečevanje selektivne vzreje psov in mačk z genetskimi problemi.
- **Prepoved prodaje psov in mačk v trgovinah s hišnimi ljubljenci, na tržnih prostorih, razstavah, in na ulici.** Pse in mačke bi se smelo prodajati le neposredno preko vzreditelja, s čimer se lastnikom omogoči vpogled v razmere, v katerih je žival bila vzrejena.
- Ustrezen nadzor nad spletno prodajo psov in mačk.
- **Posebne pogoje za prevoz mačk in psov v okviru komercialnih dejavnosti**, ki bodo ščitili njihovo zdravje in počutje, kot predvideva Uredba Sveta (ES) št. 1/2005.
- Popolno prepoved kirurškega pohabljanja, razen iz zdravstvenih razlogov.

Celotno poročilo ter pregled bistvenih točk za vsako državo članico EU sta na voljo na:
<http://www.dogandcatwelfare.eu/national-legislation/>

Uvod

Leta 2014 ustanovljena zveza EU Dog & Cat Alliance povezuje organizacije za zaščito psov in mačk po EU. Zveza poziva EU k ukrepom, ki bi izboljšali razmere za pse in mačke.

V Evropski uniji je trenutno približno 66 milijonov lastniških mačk in 61 milijonov lastniških psov in hkrati zelo malo EU zakonodaje, ki bi ščitila njihovo zdravje in dobro počutje. Zveza EU Dog & Cat Alliance je z raziskavami pričela z namenom ovrednotenja zakonskih predpisov, ki so pomembni za pse in mačke na državni ravni v vsaki izmed 28-ih članic EU. Cilj raziskave je izpostaviti razlike med državnimi zakonodajami, oceniti nevarnostineenakih možnosti pri nastopuna enotnem trgu ter predvideti možne negativne vplive na zdravje ljudi, zdravje živali ter na zaščito potrošnikov.

Prevoze psov in mačk znotraj EU v okviru ekonomskih dejavnosti trenutno ureja Uredba Sveta (ES) št. 1/2005 o zaščiti živali med prevozom. Ta zahteva, da so živali v primernem stanju (mačke in pse, mlajše od osmih tednov, se ne sme prevažati brez spremstva njihove matere) in da se jih ne izpostavlja možnim poškodbam ali nepotrebem trpljenju. Pri tem se jim mora v primernih časovnih razmikih zagotoviti hrano (vsaj na 24 ur) in vodo (vsaj na 8 ur). Prav tako morajo biti priložena jasna pisna navodila za hranjenje in oskrbo z vodo. Ta pravila ne veljajo za prevoze, krajše od 50 km.

Evropska komisija je nameravala uvesti podrobnejše zahteve za prevoz psov in mačk po posredovanem mnenju Evropske agencije za varnost hrane¹. A čeprav je bilo to mnenje objavljeno maja 2004², komisija še vedno ni predlagala nobenih dodatnih zahtev za vrste živali, ki niso pokrite v Uredbi Sveta iz leta 2005 (med ostalim tudi mačke, psi, perutnina in ribe).

Mačke in psi so vključeni v predpise Uredbe (EU) št. 576/2013 o netrgovskih premikih hišnih živali³. Psi, mačke in dihurji, ki se jih v okviru nekomercialnih dejavnosti premika čez meje EU, morajo iz zdravstvenih razlogov biti identificirani, cepljeni proti steklini, spremljati jih mora potni list za hišne živali. Psi morajo biti pred vstopom na Finsko, Irsko, Malto ali v Združeno kraljestvo tudi zdravljeni proti parazitom vrste *Echinococcus multilocularis*.

Pri premikih več kot petih živali ali premikih v komercialne namene (vključno s premiki z namenom posvojitve) veljajo dodatna pravila iz Direktive Sveta 92/65/EEC. Ta zahtevajo veterinarski pregled, ki potrjuje dobro zdravje živali, opravljen pa mora biti največ 48 ur pred odhodom. Priloženo mora biti tudi zdravstveno potrdilo.

Poleg zakonodaje EU je Svet Evrope leta 1987 sprejel Konvencijo o zaščiti hišnih živali (ETS 125)⁴, ki je stopila v veljavo leta 1992. Konvencija pokriva osnovne vidike zaščite živali, kot so lastništvo, vzreja in kirurško pohabljanje ter je dopolnjena z dvema sklepoma: za kirurške posege ter za vzrejo živali. Oba sta bila sprejeta leta 1995. Čeprav

¹Preambula 9: »Posebni predpisi za perutnino, mačke in pse bodo izpostavljeni v ustreznih predlogih po tem, ko bodo posredovana relevantna mnenja Evropske agencije za varnost hrane (EFSA).«

²Mnenje Sveta za zdravje in zaščito živali (AHAW) na zahtevo Evropske komisije, ki se nanaša na zdravje in dobro počutje živali med prevozom (Vprašanje št. EFSA-Q-2003-094), sprejeto 30. marca 2004:

<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/44.pdf>

³http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/pets/comm_intra_en.htm

⁴<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=125&CM=1&DF=02/02/2015&CL=ENG>

Države, ki je niso podpisale: Hrvaška, Madžarska, Irsko, Malta, Poljska, Slovaška, Slovenija, Španija, Velika Britanija (9 MS); Podpisale, a niso ratificirale: Nizozemska

je bila konvencija sprejeta že pred večimi leti, še ni sprejeta v več kot tretjini držav članic EU (10 članic). Ker konvencija ni del zakonodaje EU, imajo posamezne države proste roke pri sprejemanju lastnih predpisov.

Razen zgoraj opisane zakonodaje EU ni nadaljnjih predpisov, ki bi ščitili zdravje in dobro počutje psov in mačk na ravni EU. Zaradi pomanjkanja enotne zakonodaje se državna merila med seboj kar precej razlikujejo, kar vodi do resnih težav na področju zaščite živali. Hišne živali, bolj specifično mačke in pse, se med državami premika iz različnih razlogov – spremljanje lastnikov na počitnicah, sodelovanje na razstavah ali tekmovanjih, pri selitvah v tujino, itd. Pogosto pa se jih premika tudi zaradi prodaje ali namestitve v nov dom. V Belgiji, na primer, je bilo leta 2011 izmed 154.857 registriranih psov 30.209 (približno 20%) takšnih, ki so prišli iz drugih držav članic EU - večinoma iz Slovaške, Češke, Nizozemske in Madžarske⁵. Brez enotne evropske zakonodaje imajo takšne dejavnosti lahko velik vpliv na zdravje ljudi in živali (kadar se bolezni prenašajo med državami), varstvo potrošnikov (kadar kupci ne vedo, kje in kako je bila žival vzrejena in vzgojena) in delovanje notranjega trga (kadar so zaradi državne zakonodaje stroški vzreje psov in mačk višji).

S Strategijo Evropske unije za zaščito in dobrobit živali 2012–2015 se je Evropska komisija odločila za financiranje enoletne raziskave o zdravju in počutju psov in mačk, vključenih v komercialne dejavnosti. Raziskava se je začela leta 2014, končala pa v začetku 2015. Na podlagi ugotovitev so bila dana priporočila za ukrepe v EU. Del raziskave se je osredotočil na državne zakonodaje o vzreji in prodaji psov in mačk. V raziskavo je bilo vključenih 12 izmed 28-ih držav članic.

Trenuten cilj poročila je ovrednotiti vse državne zakonodaje v EU, ki so relevantne za zaščito zdravja in počutja psov in mačk, vključenih v komercialne dejavnosti.

Zaradi omejenih informacij to poročilo ne ocenjuje uspešnosti pri uveljavljanju in izvrševanju teh predpisov. Prav tako ne presoja, ali je bilo dodeljenih dovolj virov, ki zadevajo število uradnikov, infrastrukturo ali finančna sredstva. Zato se mora upoštevati dejstvo, da čeprav poročilo dokumentira zahteve zakonodaj v vsaki izmed držav članic EU, obstajajo razlike tudi pri tem, kako se te zahteve uveljavljajo in izvršujejo.

Metodologija

Na podlagi seznama vprašanj je EU Dog & Cat Alliance zbrala informacije s štirih glavnih področij, ki se navezujejo na dobrobit psov in mačk v komercialnih dejavnostih: identifikacija in registracija, vzreja, prodaja in kirurško pohabljanje.

Metodologija je sledila naslednjim korakom:

- Opredelitev relevantne zakonodaje v vsaki izmed držav članic, večinoma prek spletnega iskanja ali neposrednega stika z nevladnimi organizacijami oz. pristojnimi državnimi organi,
- Ovrednotenje zakonodaje in priprava povzetka informacij za vsako državo članico,
- Preverjanje v povzetku predstavljenih informacij pri pristojnih državnih organih, z namenom poiskati kakršnekoli šibke točke in zagotoviti pravilno interpretacijo. Kadar ni bilo možno priti v stik s pristojnimi organi, se je informacije preverilo pri nevladnih organizacijah s pristojnostjo na tem področju.

Raziskava je trajala od novembra 2014 do februarja 2015.

⁵http://ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/information_sources/docs/28102013-10-eric_van_tilburgh_en.pdf

Državna zakonodaja držav članic

V nadaljevanju povzemamo samo slovensko zakonodajo s področja zaščite dobrobiti psov in mačk, vključenih v komercialne dejavnosti. Celotno poročilo, ki je na voljo na naslovu

http://dtalliance.dev.wearefarm.com/media/filer_public/04/b9/04b95880-1c2c-4e90-a34e-323b820248dd/eudogandcat_web-116_pages.pdf

vsebuje povzetke državnih zakonodaj vseh osemindvajsetih članic EU. Zaradi lažje primerljivosti zakonodaj vsi povzetki pokrivajo štiri ključna področja:

- identifikacijo in registracijo,
- vzrejo,
- prodajo,
- kirurško pohabljanje.

Slovenija

Identifikacija in registracija

Psi

Psi morajo biti identificirani z mikročipom preden so stari tri mesece. Istočasno se jih mora vpisati v Centralni register psov. V register se vpišejo podatki o izvoru psa, cepljenju in lastniku. Pes mora biti vpisan v register v sedmih dneh po nakupu. Za vpis mora lastnik biti star najmanj 18 let, v nasprotnem primeru pa ga mora zastopati zagovornik.

Mačke

Stalna identifikacija in registracija mačk v Sloveniji ni obvezna. Ko so potepuške mačke po sterilizaciji oz. kastraciji izpuščene, se jih označi tako, da se jim pristrizže del enega ušesa in s tem prepreči ponovno lovljenje.

Preden zapuščene mačke v zavetiščih posvojijo novi lastniki, so sterilizirane oz. kastrirane in identificirane z mikročipom.

Centralni register psov vodi Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin. Zakon o zaščiti živali vključuje pravno osnovo za ustanovitev registrov za druge vrste živali, vendar trenutno še ni centralnega registra za mačke. Sicer obstaja podatkovna baza, v katero lahko lastniki vpišejo mačke, vendar v Sloveniji trenutno še ni nobenega člana evropske podatkovne baze Europetnet.

Vzreja psov in mačk

Komercialni vzreditelji psov in mačk morajo biti registrirani pri veterinarskem inšpektoratu.

Vzreditelji z več kot 5 psi ali mačkami morajo biti registrirani, vendar za njih ne veljajo dodatne zahteve poleg tistih, ki izhajajo iz Zakona o zaščiti živali.

Tisti z več kot 10 psi ali 10 mačkami pa morajo upoštevati specifične pogoje, ki vključujejo ustrezno izobrazbo in število usposobljenega osebja, ki oskrbuje živali. Zahteve o usposobljenosti so enake kot pri trgovcih (glej spodaj pod točko o trgovcih). Pred izdajo dovoljenja se opravi inšpekcijski pregled.

Veterinarji redno pregledujejo prostore, v katerih se živali vzreja ali prodaja. Vzrejne organizacije morajo opraviti letne preglede, dodatne preglede pa se lahko izvede v primeru, da je bilo pri veterinarskem inšpektoratu prijavljeno zanemarjanje živali.

Ne obstaja centralna podatkovna baza vzrediteljev. Psov in mačk se ne sme pariti pred 14 meseci starosti, samice pa poleg tega tudi ne vsaj 290 dni po porodu.

Zakon o zaščiti živali prepoveduje vzrejo vretenčarjev, če so pri njih ali njihovih potomcih prisotne dedne napake, ki negativno vplivajo na zdravje in počutje živali. Vzreditelji morajo prav tako poskrbeti, da vzreja ne vodi do vedenjskih motenj pri potomstvu.

Pogoji za vzrejo psov

Za vzreditelje z do 10 psi veljajo isti pogoji kot za lastnike psov. Ti vključujejo:

- Psom mora biti zagotovljena ustrezna, zanesljiva oskrba s hrano. Do šestih mesecev starosti morajo biti hranjeni vsaj trikrat dnevno, od šestih mesecev do enega leta starosti vsaj dvakrat dnevno, odrasli psi pa vsaj enkrat dnevno. Pitna voda jim mora biti na voljo ves čas.
- Mladičev se ne sme ločiti od matere pred osmimi tedni starosti.
- Na voljo jim mora biti zavetje, ki jih ščiti pred neugodnimi vremenskimi razmerami, prav tako pa morajo imeti na razpolago dovolj prostora, ki omogoča kvalitetno gibanje.
- Naravna svetloba, ustrezno prezračevanje in možnost razgleda na okolico.
- Psice z mladiči in bolni psi morajo biti v prostorih, kjer temperatura ne seže pod 20 °C.
- Redno čiščenje.
- Specifikacije, ki določajo minimalno dovoljeno dolžino priveza. Privezovati ni dovoljeno:
 - 1) psov, ki so mlajši od šestih mesecev,
 - 2) psic, ki bodo kmalu povrgle, ali
 - 3) psic z mladiči.
- Specifikacije glede velikosti kletk upoštevajoč težo psa ter število psov na kletko.

Vzreditelji z več kot 10 psi morajo upoštevati dodatne pogoje, ki veljajo tudi za zavetišča, ter dodatno zagotoviti:

- Poseben prostor mora biti namenjen pripravi in skladiščenju hrane.
- Poseben prostor mora biti namenjen čiščenju, kopanju in krtačenju živali ter za shranjevanje opreme za oskrbo.
- Ločen ogrevan prostor mora biti vedno na voljo za bolne ali poškodovane živali.
- Za vsakega psa se mora hraniti evidenco, ki vsebuje podatke o:
 - identifikaciji,
 - registraciji,
 - cepljenju,
 - zdravstvene podatke, ki vključujejo veterinarsko oskrbo,
 - seznam ljudi, ki so za psa skrbeli,
 - ter evidenco oskrbe.
- Notranji in zunanji bivalni prostori morajo biti redno čiščeni in razkuženi, da se prepreči prenos bolezni.

Pogoji za vzrejo mačk

Za vzreditelje z do 10 mačkami veljajo isti pogoji kot za lastnike mačk. Ti vključujejo:

- Ustrezno hranjenje. Do šestih mesecev starosti morajo biti mladiči hranjeni vsaj štirikrat dnevno, od šestih mesecev do enega leta starosti vsaj trikrat dnevno, odrasle mačke pa vsaj dvakrat dnevno. Pitna voda jim mora biti na voljo ves čas.
- Mladičev se ne sme ločiti od njihove matere pred dvanajstimi tedni starosti.
- Mačja bivališča morajo ščititi pred neugodnimi vremenskimi razmerami.
- Notranje mačke morajo imeti dostop do dovolj velikega prostora z naravno svetlobo in do opreme za plezanje in igro.
- Mačke se mora veterinarsko pregledati vsaj enkrat dnevno.
- V zavetiščih in trgovinah se lahko mačke v kletkah zadržuje največ 30 dni. Na razstavah se jih v manjših kletkah lahko zadržuje največ 10 ur na dan in največ tri dni zapored.

Vzreditelji z več kot 10 mačkami morajo upoštevati dodatne pogoje, ki veljajo tudi za zavetišča, ter dodatno zagotoviti:

- Poseben prostor mora biti namenjen pripravi in skladiščenju hrane.
- Poseben prostor mora biti namenjen čiščenju, kopanju in krtačenju živali ter za shranjevanje opreme za oskrbo.
- Ločen ogrevan prostor mora vedno biti na voljo za bolne ali poškodovane živali.
- Za vsako mačko se mora hraniti evidenco, ki vsebuje podatke o zdravstvenem stanju in veterinarski oskrbi.
- Notranji in zunanji bivalni prostori morajo biti redno čiščeni in razkuženi, da se prepreči prenos bolezni.

Prodaja psov in mačk

Prepovedana je prodaja psov in mačk na ulici ali na tržnih prostorih. Mačke se lahko prodaja v trgovinah s hišnimi živalmi, pse pa le neposredno od vzrediteljev. Preprodaja mladičev je prepovedana – kot posledica tega je prepovedan tudi uvoz mladičev zaradi prodaje. Nad spletno prodajo psov in mačk ni nadzora, vendar morajo tisti, ki to počnejo, pri tem upoštevati Zakon o zaščiti živali. Na posebnih dogodkih je hišne živali dovoljeno prodajati, če je bilo dovoljenje zahtevano vnaprej in če je dogodek odobril veterinarski inšpektorat.

Vzreditelji in vodje trgovin s hišnimi živalmi morajo imeti certifikat o opravljenem izobraževanju o oskrbi, prehranjevanju, vedenju in zdravju domačih živali. To izobraževanje mora trajati vsaj šest ur in pokriti naslednja področja:

- tehnični in administrativni vidiki Zakona o zaščiti živali,
- fiziološke potrebe živali, še posebej žeja in lakota,
- vedenje živali in pojem stresa,
- praktični vidiki ravnanja z živalmi,
- oskrba živali v nujnih primerih,
- ter varnost osebja, ki se z živalmi ukvarja.

Izobraževalni program mora biti potrjen s strani Veterinarske uprave RS. Po izpitu, ki bi naj trajal vsaj eno uro, se izda certifikat, ki velja pet let.

Za trgovine s hišnimi živalmi so v zakonodaji vključeni naslednji pogoji:

- primerna osvetlitev in prezračevanje,
- redno čiščenje,
- prostori morajo biti opremljeni s požarnim alarmom in izdelani iz negorljivih oziroma težko gorljivih materialov, ki ob gorenju ne sproščajo strupenih plinov.

Poleg tega morajo imeti trgovine sklenjeno pogodbo z veterinarjem, ki bo nadziral zdravstveno stanje živali in jih oskrboval, kadar bo to potrebno.

Prodajalci hišnih živali morajo voditi podrobno evidenco, ki vsebuje podatke o: izvoru živali (ime in naslov vzreditelja), številu prodanih in kupljenih živali, številu živali, ki so med prevozom ali po prihodu umrle, številu bolnih živali, ter evidenco veterinarskega zdravljenja.

Prepovedana je prodaja psov, mlajših od osmih tednov ter mačk, mlajših od dvanajstih tednov.

Osebe, ki so mlajše od 18 let, psa ali mačke ne morejo kupiti, razen če jih zastopa zagovornik.

Prodajalci imajo dolžnost stranko poučiti o ustrezni oskrbi, prehranjevanju in zdravstvenih potrebah kupljene živali.

Prevoz hišnih živali v trgovske namene se izvaja v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1/2005 o zaščiti živali med prevozom. Na državni ravni ni dodatnih pravil.

Kirurško pohabljanje iz estetskih razlogov

Pohabljanje iz estetskih razlogov, kot je npr. krajšanje repov ali uhljev oz. odstranjevanje krempljev ali glasilk, ni dovoljeno. Kakršnokoli delne ali popolne amputacije so dovoljene le iz zdravstvenih razlogov. Izjema so prostoživeče mačke po sterilizaciji/kastraciji, ki se jim za potrebe označevanja pod anestezijo odstriže do četrtnine enega ušesa.

Spletne povezave do zakonodaje

Zakon o zaščiti živali:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1353>

Pravilnik o pogojih za zavetišča za zapuščene živali:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV2861>

Pravilnik o zaščiti hišnih živali:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9190>

O identifikaciji in registraciji psov, na spletni strani Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/identifiacija_in_registracija_zivali/psi/

Zakon o veterinarskih merilih skladnosti:

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=58300>

Pravilnik o označevanju(identifikaciji) in registraciji hišnih živali:
<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12107>

Zaključki

Rezultati raziskave kažejo, da se zakonodaje, ki se nanašajo na pse in mačke vključene v komercialnih dejavnosti, kar precej razlikujejo med državami članicami EU.

Brez enotne EU zakonodaje bo to verjetno imelo resne posledice ne le za dobrobit živali, temveč tudi na ključnih področjih, kjer ima EU pristojnost za sprejemanje novih predpisov, to pa so: javno zdravje, varstvo potrošnikov in delovanje notranjega trga. Spodaj so povzete glavne ugotovitve. Tiste, ki se nanašajo na področja pristojnosti EU, so v krepkem tisku.

Obvezna identifikacija in registracija

Identifikacija in registracija psov sta trenutno obvezni v 19 od 28 držav članic ter na Severnem Irskem, ki je del Združenega kraljestva. Do leta 2016 se bo to število povzdignilo na 23, saj bo identifikacija in registracija psov postala obvezna tudi na Irskem, v Litvi ter preostalih delih Združenega kraljestva (v Angliji, na Škotskem in v Walesu). V Latviji je identifikacija psov že obvezna, registracija pa bo postala obvezna z julijem 2016. Večina članic EU ima državno podatkovno bazo registriranih psov, vendar jih je manj kot polovica povezana s podatkovno bazo EU, kar onemogoča popolno sledljivost psov pri premikih čez državne meje.

Identifikacija in registracija mačk je obvezna samo v dveh državah članicah (Franciji in Grčiji), v sedmih španskih avtonomnih skupnostih ter v nekaterih nemških zveznih deželah in italijanskih regijah. Litva bo to sprejela januarja 2016, v Belgiji pa je identifikacija in registracija že obvezna za vse od drugod prispele mačke.

Brez sistema za identifikacijo in registracijo psov in mačk, ki bi bil dostopen po celi EU, je trenutno zelo malo sledljivosti pri premikih živali čez državne meje. To predstavlja **grožnjo za zdravje ljudi** in živali, saj tako v primeru izbruha bolezni ni možno ugotoviti izvora te, oz. veterinarji pri zdravljenju bolnih živali niso seznanjeni z dejstvom, da so morda prišle iz drugih držav.

Po triletnem financiranju EU se je konec leta 2014 zaključil projekt CALLISTO, namenjen preučevanju nevarnosti prenosa infekcijskih bolezni iz hišnih živali na ljudi in na živali v prehranski industriji. Ugotovitve projekta so bile, da ima identifikacija brez registracije v dostopni čezmejni podatkovni bazi omejeno vrednost pri preprečevanju in nadzoru zoonoz, pri epidemioloških študijah in raziskavah.⁶ Zato so izvajalci projekta dali pomembno prednostno priporočilo, da bi se identificirane in registrirane hišne živali morale vnašati v podatkovno bazo, ki povezuje vse države članice EU.

Pomanjkanje poenotenega evropskega sistema za identifikacijo in registracijo prav tako vpliva na **varstvo potrošnikov**, saj kupci pogosto ne morejo ugotoviti, od kod je prišla njihova nova žival.

Vzreja

23 izmed 28-ih držav članic EU zahteva registracijo ali licenco za komercialno vzrejo psov, medtem ko je za vzrejo mačk to vzpostavljeno samo v 16-ih članicah.

⁶Strateško poročilo EU projekta CALLISTO, 2014:
http://www.callistoproject.eu/joomla/attachments/article/111/third_cycle_report.pdf

Sama definicija »komercialne« vzreje ni povsod enaka, kar vodijo izkrivljanja med državami ali celo med državnimi regijami.

Kar precej se razlikujejo tudi pogoji za registracijo ali licenciranje. Na primer:

- Medtem, ko imajo nekatere države članice sprejete zahteve glede izobrazbe in usposobljenosti osebja, ki oskrbuje pse in/ali mačke v vzrejališčih, lahko te zahteve nihajo od kratkega usposabljanja in izpita pa vse do tega, da mora imeti vodja vzrejališča diplomu iz biologije.
- V večini držav članic ni zahtev glede izobrazbe in usposobljenosti osebja v vzrejališčih.
- Vzrejališča psov in/ali mačk morajo biti pregledana pred začetkom dejavnosti samo v 12-ih državah članicah.
- Samo 8 držav članic uporablja državne podatkovne baze registriranih oz. licenciranih vzrediteljev psov in mačk.
- Le Avstrija, Belgija, Danska, Francija, Litva, Nizozemska, Wales in Severna Irska imajo predpise o socializaciji pasjih in/ali mačjih mladičev.
- Nekatero državo članico imajo podrobne zahteve za življenjske razmere vzrejnih živali in njihovih potomcev, medtem ko drugje takšnih zahtev ni. Pa tudi tam, kjer so podrobne zahteve prisotne, se lahko kar precej razlikujejo.
- Samo 15 držav članic ima sprejete predpise, ki preprečujejo selektivno vzrejo psov in mačk z genetskimi motnjami, kot so prirojene bolezni ali pretirane telesne lastnosti. Med tistimi, ki so zakonske predpise glede tega sprejele pa je več takih, ki imajo le splošne predpise, ki pri vzreji prepovedujejo selekcijo živali, »katerih anatomske in fiziološke značilnosti ali vedenjske lastnosti lahko, glede na pasmo in rod, škodijo zdravju in počutju samice in njenih potomcev.«

Nizki standardi vzreje lahko vodijo do resnih težav pri zdravju in počutju pasjih in mačjih mladičev. Vzreja, ki povečuje možnost pojava zdravstvenih težav, ogroža **varstvo potrošnikov**, saj lahko nove lastnike živali doletijo nepričakovani in visoki veterinarski stroški. Primer tega je pasji parvovirus: to je infekcijska bolezen, ki se lahko pojavi pri pasjih mladičih, vzrejenih v slabih razmerah. Poleg očitnih posledic za zdravje in počutje mladičev je zdravljenje pasjega parvovirusa zahtevno in drago. Drug primer je displazija kolkov: to je dedna bolezen, za katero se pse lahko pregleda že pred vzrejo in s tem zmanjša nevarnost prenosa na potomce.

Pasji in mačji mladiči, ki so vzrejeni v slabih razmerah, pogosto ne pridobijo dovolj izkušenj z različnimi okolji, ljudmi in živalmi. Zaradi tega se veliko težje razvijejo v samozavestne odrasle živali, rezultat pa so lahko tudi dolgoročne vedenjske motnje. Neupoštevanje tega sodi na področje **varstva potrošnikov**. Vedenjske motnje so eden izmed najbolj pogostih razlogov, da lastniki svoje živali oddajo v zavetišča, saj z njimi ne morejo shajati.

Razlike v državnih zakonodajah glede vzreje vplivajo na **delovanje notranjega trga**. Ker vzrediteljem v nekaterih državah ni treba upoštevati podrobnih zahtev za vzrejo psov in mačk, je logično sklepati, da bodo imeli nižje stroške pri doseganju minimalnih državnih pogojev. Zaradi tega imajo konkurenčno prednost pred vzreditelji iz držav z višjimi standardi. To je razvidno v nedavnem poročilu o tihotapljenju pasjih mladičev, ki predstavlja donosnost nezakonite prodaje pasjih mladičev v Litvi, kjer vzreditelji z izvažanjem zaslužijo do 135.000 € na leto.

Prodaja

V večini držav članic se mora za prodajo psov in mačk pridobiti licenco. Vendar se pogoji za pridobitev licence občutno razlikujejo med državami. Na primer:

- Velika večina (20 od 28) še vedno dovoli prodajo psov in mačk v trgovinah s hišnimi živalmi. Med državami so ogromne razlike pri pogojih za izdajo dovoljenj trgovinam s hišnimi živalmi.
- V 15-ih je dovoljena prodaja psov in mačk na tržnih prostorih.
- Večina držav članic nima vzpostavljenega nadzora nad spletno prodajo. Kjer pa je vzpostavljen, lahko niha od pogoja, da je številka čipa živali navedena v spletnem oglasu, do popolne prepovedi spletne prodaje živali (samo v Luksemburgu).
- 8 držav članic ne določa minimalne starosti, pri kateri se lahko proda pasje mladiče, minimalna starost mačjih mladičev pa ni določena v 10-ih. Kjer je določena za mačje mladiče, se giblje od 7 do 12 tednov, za pasje pa od 7 do 8 tednov.
- Minimalna starost oseb, ki lahko kupijo psa ali mačko, ni določena v vseh državah članicah. Kjer je določena, se giblje med 14 in 18 leti starosti.
- Le v dveh državah članicah so v veljavi podrobne zahteve za komercialne prevoze mačk in psov, poleg tistih iz Uredbe Sveta (ES) št. 1/2005.
- Nekaterе države članice pa prodaje psov in mačk sploh ne nadzirajo.

Velike razlike med zakonodajami o prodaji psov in mačk lahko vodijo do resnih težav. Kjer se pasje in mačje mladiče prodaja v trgovinah s hišnimi živalmi, na tržnih prostorih, po spletu ali prek nekoga, ki ni vzreditelj, lastniki pogosto ne vedo, kje in kako je bila njihova nova žival vzrejena. To ogroža **varstvo potrošnikov**, saj lahko lastnik nezavedno kupi žival, ki verjetno ima ali pa še bo razvila zdravstvene ali vedenjske motnje. To vpliva tudi na **delovanje notranjega trga**, saj so prodajalci v določenih državah v konkurenčno slabšem položaju.

Kirurško pohabljanje (iz estetskih razlogov)

Kirurško pohabljanje iz estetskih razlogov je prepovedano v večini držav članic. V štirih je še vedno dovoljeno krajšanje pasjih repov, v devetih državah članicah pa je to dovoljeno v določenih primerih, npr. pri delovnih psih ali določenih pasmah lovskih psov.

Kirurško pohabljanje iz razlogov, ki niso zdravstveni, lahko škodi zdravju in počutju živali. Za krajšanje pasjih repov, ki je najbolj pogosta izjema, je dovolj dokazov, da povzroča bolečino. Ponekod mora rep biti skrajšan preden pasji mladič doseže določeno starost, saj obstaja prepričanje, da mlade živali občutijo manj bolečine. Vendar obstajajo dokazi, da je bolečina pri novorojencih bolj intenzivna kot pri odraslih.

Krajšanje ali odstranjevanje repa lahko pri psih negativno vpliva na zmožnost komunikacije, lahko pa tudi povzroči ali poslabša določene zdravstvene motnje, kot npr. inkontinenco pri psih.

Zaključek

Cilj tega poročila je bil ovrednotiti državne zakonodaje v EU, ki so relevantne za pse in mačke, vključene v komercialne dejavnosti. Poudarek je bil na zakonodaji o vzreji, prodaji in kirurškem pohabljanju. Ugotovitve kažejo, da se zakonodaje med državami članicami EU precej razlikujejo in da so v zakonodajah nekaterih državah še zmeraj prisotne številne šibke točke.

Evropska komisija je leta 2010 objavila poročilo, ki je ovrednotilo pristope EU glede dobrobiti živali in poudarilo potrebo po povečanju obsega EU zakonodaje na tem področju. Sicer je poročilo dejalo, da je EU zakonodaja o zaščiti živali pripomogla k pravilnem delovanju skupnega notranjega trga, vendar je to večinoma držalo le za območja, kjer so bili sprejeti posebni predpisi. Poročilo je pokazalo, da standardi najbolj nihajo pri živalih, ki so izven dometa trenutne EU zakonodaje (npr. pri hišnih živalih) in da bi bilo potrebno z vidika zagotavljanja istih

možnosti enotnega trga predpise uskladiti. Rezultati naše raziskave potrjujejo te ugotovitve. EU zakonodaja na tem področju bi vplivala tudi na javno zdravje ter na varstvo potrošnikov.

V kontekstu premikov med državami bi morala odgovornost za nadzor nad zdravjem in počutjem psov in mačk prevzeti EU, tako kot je že sprejela predpise za zaščito drugih kategorij živali (npr. rejnih in laboratorijskih).

Priporočila

EU Dog & Cat Alliance priporoča naslednje ukrepe s strani EU:

- 1) Sprejme naj se zakonodaja EU, ki zahteva **obvezno stalno identifikacijo in registracijo psov in mačk** v ustrezno podatkovno bazo, ki je povezana s podatkovno bazo EU. Dobra sledljivost lahko pomaga pri zaščiti zdravja in dobrega počutja živali, javnega zdravja in varstva potrošnikov.
- 2) Sprejmejo naj se podrobne zahteve za **prevoze psov in mačk** v okviru ekonomskih dejavnosti, pod Uredbo Sveta (ES) št. 1/2005 o zaščiti živali med prevozom in v okviru povezanih dejavnosti. S podrobnimi predpisi, ki bi pokrivali mačke in pse, bi se ta uredba lahko bolj uveljavila. Dopuščeno bi bilo manj svobode pri interpretaciji predpisov, zdravje in počutje psov in mačk med prevozom pa bi se izboljšalo.
- 3) Sprejme naj se EU zakonodaja, ki bi v vseh državah članicah zahtevala **licence za vzrediteljpsov in mačk**. Z usklajenimi minimalnimi standardi bi se izboljšalo delovanje enotnega notranjega trga ter zdravje in počutje živali ter zagotovilo varstvo potrošnikov.
- 4) **Uskladijo naj se standardi za vzrejo psov in mačk** v EU. Standardi bi morali razjasniti definicijo »komercialnih vzrediteljev« in bi, med drugim, morali vsebovati:
 - zahtevo, da se psom in mačkam zagotovi življenjske razmere, ki so primerne za potrebe njihove pasme,
 - zahteve o usposobljenosti in izobrazbi osebja, ki oskrbuje pse in mačke v vzrejališčih,
 - zahteve, ki bi zagotovile pravi pristop do socializiranja pasjih in mačjih mladičev,
 - zahteve, ki bi preprečile določene vrste selektivne vzreje, ki vodijo do zožanja genske raznovrstnosti, prirojene bolezni in pretiranih telesnih lastnosti.Pri opredeljevanju teh standardov bi morali sodelovati priznani strokovnjaki za mačje in pasje zdravje, vedenje ter počutje.
- 5) Prepove naj se prodaja psov in mačk v trgovinah s hišnimi živalmi, na tržnih prostorih, razstavah in na ulici. Prav tako bi moral biti vzpostavljen ustrezen nadzor nad spletno prodajo. Mačke in pse bi se morale prodajati le neposredno preko vzrediteljev, s čimer bi novi lastniki lahko vedeli več o življenjskih razmerah in izkušnjah, ki so vplivale na razvoj določene živali, prav tako pa bi se zmanjšala nevarnost za nepričakovan pojav zdravstvenih ali vedenjskih motenj. Glede uvažanja iz drugih držav članic: le registrirani vzreditelji bi morali imeti dovoljenje za uvoz in izvoz mačk in psov med državami članicami. To bi omogočilo popolno sledljivost živali in njihovih vzrediteljev ter izboljšalo delovanje notranjega trga in varstvo potrošnikov.
- 6) **Popolno prepoved vseh vrst kirurškega pohabljanja**, ki so še zmeraj dovoljene (npr. krajšanje repa/ušes, odstranjevanje krempljev/glasilk), razen iz zdravstvenih razlogov.

Naslov izvirnika: Thewelfareofdogsandcatsinvolved incommercialpractices:a reviewofthelegislationacross EU countries; Dostopno na spletnem naslovu

http://dtalliance.dev.wearefarm.com/media/filer_public/04/b9/04b95880-1c2c-4e90-a34e-323b820248dd/eudogandcat_web-116_pages.pdf

Prevod in priredba: Zavod Mačja hiša